

PROTOKOLL

Tallinn

AVALIK ÜMARLAUD

"INVESTEERINGUTE ÕIGUSKINDLUSEST"

Neljapäev, 8 detsember 2011 kl 10:00 - 13:00

SWISSOTEL - TALLINN

RUUM *ballroom 1*

Juhataja: Rene Tammist

Protokollija: Silver Sepp

Osa võtsid: Solveig Nordström (NEFCO), Mae Juske (Veskivaramu), Leo Kohv (Kamari Hüdros), Tanel Lukason (Veskivaramu), Märt Kiisel (Jägala Energy), Raul Kirjanen (Graanul Invest), Jüri Mõis (FreEnergy), Hannes Tamjärv (FreEnergy), Leonid Linkov (Aravete Agro), Henry Uljas (Baltic Biogas), Indrek Tiidemann (Terts), Priit Mikelsaar (Eesti Biogaasi Assotsiatsioon, Tallinna Prügilagaas), Grzegorz Zielinski (EBRD), Matti Hүүrunen (EBRD), Julien Mauduit (EBRD), Carri Ginter (advokaadibüroo Sorainen), Margo Külaots (Fortum Eesti), Martti Talgre (SEB), Janar Sutt (Rootsi Eksportnõukogu Eesti esindus), Ingvar Svantesson (Eolus AB), Peeter Kukk (Baltic Wind Energy), Andres Lõhmus (Tuuleenergia OÜ), Alar Jürgenson (Riigikontroll), Roman Ait (Skinest Energia), Erich Teigamägi (Dalkia), Kalle Kiigske (Nelja Energia), Tuuliki Kasonen (Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon), Richard Larsson (Eolus AB), Joest Munse,

Meedia: Heiko Kukk BNS, Reijo Tagapere ERR, Madis Mumena Kanal 2, Lauri Linnamäe ERR

1. Ettekanded:

Eesti Taastuenergia Koja esindaja Rene Tammist andis ülevaate teemapüstitusest, päevakorrast ja töömeetoditest.

Graanul Investi esindaja Raul Kirjanen rõhutas investori vaadet pakkudes, et olemasolevat taastuenergia toetuste süsteemi tagasiulatuvalt ei saa muuta. Taastuenergia tootmisvõimsuste kasv on Eestile vajalik ja investeerimiskeskonna kahjustamine mõjub sektorile väga negatiivselt. Oma ettepanekutes rõhutas Raul Kirjanen, et taastuenergia arendamine Eestis on EL kontekstis riigi poolt võetud kohustus, ning investorid kes neid lubadusi riigi eest täidavad, lähtuvad riigi poolt eelnevalt antud lubadustest. Uute arenduste toetused peaksid võimaldama sektori arengul jätkuda.

Kirjaneni arvates tuleks leida muid võimalusi kui tarbijate elektriarvete taastuenergia toetuste finantseerimiseks sealhulgas näiteks EL heitmekaubanduse süsteemi tulud. Nende tingimuste täitmisel on tulemuseks taastuenergia sektori tasakaalustatud areng.

EBRD esindaja Grzegorz Zielinski, toonitas EBRD nägemust tutvustades, et taastuenergeetika sektori osatähtsus suureneb kogu maailmas. Riikidel on võimalus ise otsustada, milline taastuenergia liik neile paremini kasutamiseks sobib. Sektoris toodetud energia hind ei ole hetkel veel maksumuselt konkurentsivõimeline võrreldes laialt kasutatavate soojusenergia allikatega. Investeeringud aitavad toetada taastuenergia arengut kuni tehnoloogia on maksumuselt konkurentsivõimeline. Muudatused taastuenergia toetussüsteemis on loomulikud ja vajalikud, ent pangad ja investorid ei aktsepteeri toetuste tagasiulatuvalt muutmist. Pankadele on vajalik, et oleks tagatud pikaajaline tagasimaksekindlus.

Advokaadibüroo Sorainen partner Carri Ginter, leidis oma kommentaaris olukorrale, et igasugune

tagasiulatav muudatus teeb investori ettevaatlikuks. Euroopa on võtnud taastuveneergetika arendamise prioriteediks. Leidis, et meedias levivad ekslikud väited, et taastuveneergetika sektor teenib hiigelkasumeid. Tõdes, et riigi poolt teostatud arvutused taastuveneergetika kohta on vigased ja moonutatud ning saladusega kaitstud. Toonitas, et taastuveneergetikasse investeerimine ei ole spekulatiivne investeerimine, ent samas koheldakse aastakümneteks riiki investeerinud investoreid kui spekulante. Rõhutas, et kehtiv õigus ja kohtulahendid toetavad investorite apelleerimist õiguskindlusele, sest igauks peab saama talle seadusega antud õigusi ja vabadusi kasutada talle seadusega antud tähtsaja ulatuses. Euroopast näidet tuues toonitas, et toetusi on vähendatud näiteks Prantsusmaal aga mitte tagasiulatavalt, kuna prantsuse energiaturu regulaatori hinnangul hävitaks see investorite usalduse.

2. Arutlusring

Solveig Nordström, NEFCO toonitas, et eesmärk on saavutada taastuveneergetika allikate osakaalu kasv ettemääratud tasemeni. Selles kontekstis on investeerimiskeskonna stabiilsus väga oluline. Tegu ei ole küsimusega, kas investeerimise tootlused on liiga suured või liiga väikesed, vaid kas need on piisavad, et meelitada ligi investeerimist ja tagada nende nõuetekohane hooldus ja käitamine. Eenergeetika sektori investeerimised on väga pikaajalised ja kapitalimahukad ja kui need ei ole tasuvad, siis on risk et neid ei saa ka nõuetekohaselt hooldada ja käitada.

Henry Uljas, Baltic Biogas, leidis, et aastal 2012 ei ole tingimused enam samad, mis olid aastal 2007 taastuveneergetika toetuste kehtestamisel. Tarbijale energia hind suureneb aga tegelikult tootjale taastuveneergetika tootmiselt saadav tulu reaalkaalu väheneb.

Ingvar Svantesson, Eolus AB, tõi välja et Eolus AB on paigaldanud 2 elektrituulikut Saaremaale. Tootmisest saadud kasum on investeeritud Eestisse. Eolus AB on Eestis olnud esindatud 10 aastat ja siia soovatakse jääda ka edaspidi. Kuid kui valitsus muudab tingimusi, siis kaob ka senine usaldus investeerimiskliima vastu. Esmane on tagada, et toetusi ei muudetaks tagasiulatavalt.

Martti Talgre, SEB, toonitas, et toetussüsteemide tagasiulatavalt muutmine muudab panga poolt uute laenuvõtjate väljastamise sektorisse ebatõenäolisemaks. Toetused loovad selgepiirilise ja arusaadava rahavoo. Kui toetusi olemasolevatele taastuveneergetika projektidele praegu näiteks 5% vähendatakse, siis kuidas teada, et kahe aasta pärast seda jälle ei tehta.

Kalle Kiigske, Nelja Energia, tõi välja probleemid seoses Konkurentsiameti poolt teostatud analüüsiga läinud sügisel. Sealhulgas toonitas ta, et vastavalt Konkurentsiameti kasumiarvestamise metoodikale ei saa kuludesse arvestada laenuvõtjate tagasimakseid, dividendimakseid ja omakapitali tagasimakseid. Seetõttu on teenitud kasum nende rahaliste väljaminekute katmise allikas.

Erich Teigamägi, Dalkia rõhutas, et Dalkia on eelkõnelejatega samadele järeldustele jõudnud. Dalkia seisukohalt on ligi poolteist aastat toimunud taastuveneergetika halvustamine mõjunud kogu sektori mainele negatiivselt. Kui riigil on põhjendatud järelduste alusel soov toetusi vähendada, siis tekib küsimus, miks on see seni tegemata jäetud?

Märt Kiisel, Jägala Energyst toonitas, et Ministeeriumi poolt kavandatav toetuse muutmine hüdroenergia tootmisseadmetele on investori seisukorda oluliselt halvendav.

Carri Ginter, Sorainenist, tõi välja, et hea õigustava näeb sidusrühmade kaasamiseks ette kindlad protseduurid, mida Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ei ole järginud.

Jüri Mõis, Freenergyst, tõi välja, et kogu taastuveneergetika toetuste diskussioon võib olla poliitiline avantüür.

Hannes Tamjärv, Freenergy toonitas et investorite sõnum Eesti ühiskonnale on see, et üritame ausalt ja läbipaistvalt oma positsiooni selgitada ning seetõttu on sellised ümarlaudad vajalikud. Samuti palus ta anda tagasisidet nendel investoritel, kes Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumiga juba kohtunud on.

Raul Kirjanen, Graanul Investist ja Margo Külaots, Fortum Eestist andsid tagasisidet toimunud kohtumistes ning selgitasid, et reformi ideoloogia võib olla muutunud. Kava kohaselt jääks toetussüsteem samaks, ent vähendatakse toetuste maksmise aega, suurematel koostootmisjaamadel näiteks 6 aastani. Muutmisele lähevad toetused aga nii olemasolevatele kui ka uutele jaamadele.

Matti Hүүrunen, EBRDst andis varasematest kohtumistest ülevaadet tehes teada, et EBRDe poolt edastatud sõnum ministrile rõhutas, et investeerimiskliima tulevikus halveneb, juhul kui tagasiulatuvalt muudetakse toetuste süsteemi.

Leonid Linkov, Aravete Agro tutvustas osalejatele, et käsil on koostööjaama rajamine biogaasi sektoris. Tegu on keskkonna seisukohalt olulise projektiga. Ei saa aktsepteerida, et tagasiulatuvalt võetakse toetus ära.

Andres Lõhmus, Tuuleenergia OÜst, rõhutas et tagasiulatuvalt muudetu tõstab laenukulusid.

Solveig Nordström, NEFCOst võttis selge seisukoha, et eaturvaline investeeringu keskkond vähendab riskikindlust ja suurendab investeeringu maksumust.

Grzegorz Zielinski, EBRD, toonitas et isegi kuulujutud toetuste tagasiulatuvalt muutmise kohta tekitavad investeerimiskeskkonnas ebakindlust. See tõstab uute tuuleenergia projektide kulu, sest suurenenud risk tõstab laenukulusid.

Martti Talgre, SEB, märkis et energeetika projektid on pikaajalised, ning selle aja jooksul peavad rahavood olema stabiilsed. Energeetikaprojektide rahastamine ei ole pankadele kullaauk ning uute taastuvenergia projektide rahastamine on niigi keeruline.

Margo Külaots, Fortum Eestist, informeeris, et kui varemalt oli Fortum kavandanud Eestisse mitmeid investeeringuid, siis kõik arendused on hetkel peatatud, sest usaldus riigi vastu on kannatada saanud.

Kalle Kiigske, 4Energia, tõi näite kuidas pankade suhtumine muutus peale toetuste tagasiulatava muutmise diskussiooni algust. Kui arendusele esialgselt saadi pangast projektile jaatava vastuse, siis pärast ministri sõnumit muutus krediitkomitee vastus negatiivseks.

Roman Ait, Skinest Energia, tõi näite ERUde vallast, kus Skinest Energia jäi toetusest ilma.

Tanel Lukasson, Veskivaramust tõi esile vastuolud taastuvenergia tootmist enam soosiva Elektrimajanduse arengukava aastani 2018 ning tänaste kavade vahel piirata taastuvelektri toetamist 1200 GWh-i aastas ning tegi ettepaneku lähtuda esimesest. Samuti tõi ta esile, et MKM ettepanek vähendada hüdroelektrijaamades toodetud elektri eest saadavat toetust pikendab väikeste hüdroelektrijaamade tasuvusaega valdavalt üle 10 aasta. Lisaks kutsus ta üles riiki kaaluma eraldi investeeringu toetuse meetme loomist, mis oleks suunatud hüdroelektrijaamade rajajatele.

Janar Sutt, Swedish Trade Council, kommenteeris investeerimiskeskkonna muutumist Rootsi ettevõtete perspektiivist.

Solveig Nordström, NEFCOst toonitas, et stabiilne õiguslik keskkond on väga oluline. Usaldust on kerge hävitada aga raske taastada. Usalduse hävitamine takistab investeeringuid tulevikus. Samuti toonitas ta, et seadusemuudatuste tegemisel on läbipaistvus ülimalt oluline. Vaja on rohkem avatust ja läbipaistvust.

Ingvar Svantesson, Eolus ABst rõhutas, et tuuleenergia investeeringute puhul on toetuse suurusel tähtsam riiklike reeglite läbipaistvus, kindlus ja püsivus. Muudatusi toetussüsteemis saab loomulikult teha, kuid muuta ei tohiks kehtivaid reegleid.

Märt Kiisel, Jägala Energyst, leidis projekt projekti haaval tulususe hindamine võib kaasa tuua ametniku suva ja ebakindluse.

Margo Külaots, Fortum Eestist leidis et investorid on teinud seda, mida riik on soovinud ja seda riigi kehtestatud tingimustel.

Hannes Tamjärv, Freenergy, rõhutas et investorid pole toetuste süsteemi välja mõelnud. Riik võttis kohustuse ja ettevõtjad on nõus neid täitma. Ettevõtjat ei saa süüdistada. Tingimuste tagasiulatav muutmine kahjustab kodumaist ettevõtjat ja on ahistav.

Mae Juske, Veskivaramust tõi probleemiks taastuvenergia sektori mainekahjustuse, mida kampaania korras toetuste muutmine on kaasa toonud. Samas on tegu majandusharuga, mis aitab kaasa, et ka järgnevad põlvkonnad siin maa peal saaks inimväärset elada. Tarbijate põhjendatud murele elektrihinna tõusu osas nägi ühe lahendusena, et toetusi ei makstaks tarbijate elektriarvetelt vaid muudest allikatest.

Kalle Kiigske, 4Energy, tõi välja, et taastuvenergia toetuste nime all makstakse toetust ka fossiilsetele allikatele ja see on ajanud toetused suuremaks ning kahjustanud taastuvenergia mained.

Solveig Nordström, NEFCOst rõhutas, et kui taastuvenergeetika investeeringud Eestis lõppevad, siis on riik raskustes CO2 emissioonide ja teiste saastamist vähendavate kohustuste täitmisega, mida energiasääst ja taastuvenergia jõulisem arendamine saavutada aitab.

Ingvar Svantesson, Eolus AB ja Raul Kirjanen Graanul Investist toonitasid keskkonna aspekti tähtsust.

Hannes Tamjärv, Freenergy tõi välja, et taastuvenergia tasu mõju elektrihinna tõusule on võrreldes eesootava elektrihinna tõusuga seoses turu avanemisega marginaalne

Otsustati väljastada pressiteade toimunud ümarlao tulemuste kohta ja edastada arutelu protokoll ning lõppkommünikee Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Lõppkommünikee

Eesti Taastuenergia Koja poolt organiseeritud Investeeringute Õiguskindluse ümarlaual osalenud investorite seisukohad

Tallinnas

08.detsember 2011

Võttes arvesse, et Eesti energiatööstuses on täna valdavalt kasutuses fossiilsed kütused, millel on suur keskkonnamõju jäätmete ja emissioonide näol ning mille kasutamise ulatus peab vähenema muuhulgas ka Eesti riigi poolt võetud rahvusvaheliste kohustuste tõttu;

Võttes arvesse, et investorite poolt Eesti taastuenergia sektorisse tehtud investeeringud aitavad saavutada Taastuenergia Direktiivis toodud Eesti riigi eesmärki viia aastaks 2020 taastuenergia osakaal lõpptarbimises 25%-ni, suurendada taastuvressursi kasutamist, jäätmete ja emissioonide vähendamist;

Võttes arvesse, et investorite poolt Eesti taastuenergia sektorisse tehtud investeeringud aitavad vähendada Eesti riigi võetud riske ja kohustusi seoses taastuenergiasse investeerimisega, ning sellega seotud lisakulutusi Eesti elektritarbijatele, suurendades samaaegselt riigi energiajulgeolekut ja varustuskindlust kodumaise kütuse kasutuse näol;

Võttes arvesse, et taastuenergia osakaalu suurendamine aitab kasvatada riigi ekspordipotentsiaali, parandab väliskaubandusbilanssi ja suurendab tööhõivet madala tööhõivega regionides

Võttes arvesse, et investorid on teinud Eesti taastuenergia sektorisse investeeringud lähtuvalt riigi seatud eesmärkidest, riigi eest ja riigi poolt sätestatud tingimustel;

Võttes arvesse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi meedias avaldatud kava alandada olemasolevatele taastuvelektri tootjatele tagasiulatuvalt taastuenergia toetusi rikub investorite õiguskindluse printsiipi, halvendab riigi investeerimiskliimat, pidurdab investeeringuid uutesse energiatootmisvõimsustesse ning mõjub hävitavalt riigi mainele välisinvestorite silmis,

1. Kutsuvad üles Vabariigi Valitsust ja Riigikogu hoiduma olemasolevatele taastuenergia tootmisvõimsustele tagasiulatuvalt Elektriturseaduses sätestatud taastuenergia toetuste vähendamisest ning kinni pidama seaduses sätestatud lubadustest;
2. Kutsuvad üles Vabariigi Valitsust ja Riigikogu tagama energeetika sektori arenguks stabiilne, ettenähtav ja jätkusuutlik õiguslik keskkond
3. Rõhutavad, et uutele tootmisvõimsustele kavandatavate taastuenergia toetuste muudatuste protsess eeldab põhjalikku arutelu, mis peab hõlmama Eesti energiapoliitika pikaajalisi arengusuundi, tagamaks energiatootmiseks kasutatavate primaarenergiaallikate mitmekesisuse ja tootmisvõimsuste hajutatuse;
4. Kutsuvad üles Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning teisi valitsusasutusi arutama erinevaid lahendusi, kuidas tarbijatele energiakandjate hinnatõusuga kaasnevat koormust vähendada, mis samas väldiks olemasolevatele taastuvelektri tootjate taastuenergia toetuste vähendamist;
5. Kutsuvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi üles läbipaistvale ja avatud arutelule, mis järgiks Ministeeriumi poolt kehtestatud Kaasamise Hea Tava ning teisi sidusrühmade kaasamist sätestavaid regulatsioone ning kohtleks kõiki investoreid võrdselt ja kaasaks arutellu taastuenergia sektori esindusorganisatsiooni sealhulgas Eesti Taastuenergia Koda;
6. Kohustavad Eesti Taastuenergia Koda edastama Investeeringute Õiguskindluse ümarlaua protokollid ning lõppkommünikee Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning teistele valitsusasutustele.